

מסורת הש"ס

א) [בערך איזא טרטימיר],
ב) [ע"י פרש"י עמוד ד ד"ה אכל מ"ש וכו'],
ג) [ע"י מ"ע שכתב דבנא זו אכל טבל וכו' עד שלא נפדו לא גרסי' לה וכן הרמב"ם לא העמיקו ע"ש ועד דגם במדר המזהה שבידשולמי יתלא],
ד) [לקמן עא. ע"ש],
ה) [תענית טו. ז]
ו) [תענית ג. ז]
ז) [ע"ל ותנא. רש"י, ח. גס. ע"ז ג. ז]
ח) [תוספ' תרומות פ"ז],
ט) [עירובין סה. י]
י) יומא טו. כ)
יא) [גדכות שם הוריות יג. ז]
יב) [גדכות סג. ח]
יג) [גדכות מ. ע"ש, ס) [ב"מ: וידע, ח]
יד) [ז"ל: דף טז. א.].

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) נבאר דרש עובר גלגלה ייב ווי"ן. י"ב י"ז ע"ל שם פטולת ווי"ד [שמעתי] אחרים וממ"ש רש"י לשון וי וכמ"ש מהרש"א בחז"ל יע"ש וממלא ווי' דופניה גוי' אינה מן המנין כמו שגם ווי' דופת אינה מן המנין וממ"ש תוס': [ב] שם מ"ש רביעי נלטיה נהדא. ז"ל דלטיא ויפית נהדא מוחק מהרש"א ועיין תוס' ודו"ק:

מוסף רש"י

אכל מעשר שני. נגד מחמת מע"ש וקטנ בשר ויין ואכל. דאי נגד בשר ויין ענמו אפילו דחולין נמי לא, כדאמר עד שיקח בשר כולל ואכל ויין כולל וישתה וקטנו [ב]. עד שיקח בשר כדור. אכל אכל נגד בשר ויין ענמן לא [דקטנו טא.]. שני חבשילין. בשר ודינס או בשר וינינס שעליו או דג ויניה שעליו כדאמר בפרק ערבי ספחים (קיד: תנוינא [ב.]). יין מגתה. חדש ממנוק ואינו טוב כיון טען ומשגל ומחיק (שם [ג.]). עד כמה. היי שבר גמיר דלא הו בשר מליח, כל זמן שהוא בשלמים. שלא שיה מגתו אלא שני יינים ולילה אחד, חמין אפילת שלמים, ולהכי נקט שלמים דבומן אפילת שלמים אשקין דאקרי בשר דכתיב (ע"י ויקרא ז) והותר מבשר זבח השלמים וגו', טפי לא אשקין דמקרי בשר, שהטעם נפקל אחרי כ' וג' ימים (תענית ז.). תרס. רותח (שם), איין בו משרש גליי. שאין נחש שזהו כי יבנה מרמיחתו (שם וכע"ז) ע"ז [ד.]. ולשלם שבר לרשעים. שומין ושמחין ומקלגין עולמן כחיהס (שורבין שם). לאובר. רשע (שם). זכה. לשמות לפי מדה, נעשה ראש. שמפקח לבו בחכמה (ירמא [ע.]). כתיב ישמח. בש"ן לשון שמחה וקריגין ישמח. לשון שמחה (שם). פקחיו. עקחוני, עשאוני פקח (שם). מרישיה לסיפיה מדריש כו'. אם באל לדרשו למקרא זה, יח לך לדרשו יפה מן כחמימתי מן ביהקין (ברכות טו.).

בן סורר ומורה

שהכל מצויין אֵלּהּ בעצירה. וכשהיא זוללה וסובאה בקטנותה סופה כשלא תמצא למודה עומדת צפרשת דרכים ומרגלת הצריות לעצירה בשביל אתנן: **בּוֹרְגַנִי** **טְרֵטִימֵר**. בגמרא מפרש לה: יין **פּאָטֵטלֵקִי**. טוב ומעולה הוא וממשך בתריה אצל בחמרא אחרינא אינו חייב בחלי לוג: **בַּחֲבוּרָה מִזֶּה**. בסעודת מזוה אכל לתרטימר זה אפילו גנזו משל אביו וכן אם אכלו במנין שהיו נקצלין לעבר החדש גם שם היו עושים סעודות: **אֵכָל מַעֲשֵׂר שָׁנִי**. וכן כולם אע"פ שגנזו משל אביו פטור וטעמא מפרש בגמרא [ע"ב]: **וְאֵעִ"פ שֶׁאֵין לֹאִיה לְדַבֵּר**. דדילמא ממאכל אחרינא נמי קרא ליה זולל ומיהו שלמה אהא אזהר"י דממשך טפי: **וְכִי לְדַבֵּר**. דבבשר מקרי זולל וצ"ן מקרי סובא: **גַּב' מִסּוּךְ שִׁכְפָּל רִבִּי יוֹסִי צִיִּן**. דקאמר תנא קמא חלי לוג והוא אמר לוג: **כַּפֵּל נָמִי בַבָּשֶׁר**. והיו מנה דקאמר שני טרטימי: יין **צוּל**. אצל ציוקר לא שכיחי ליה מעות לגנוז כולי האי ולא ממשך: זולל. לשון זול ואסמכתא למילתיה הוא: **מולדה**. שם אביו: יין **חֵי**. ממשך מפני שמשובח הוא ולקמיה מוקי לה במזיא ולא מציג אצל בשר יין מציג לא ממשך: **בָּשֶׁר חֵי**. כדמפרש לקמן בשיל ולא בשיל דזו היא מדת גנז למחר אצל בשיל שפיר לא ממשך למעבד כי האי גוונא לפי שמתוך שהוא גנז ועושה בשר אין לו שהות: **אִמֵּר רַבִּינָא יוֹן חֵי**. דקאמר רב הונא מציג ולא מציג מציג לאפוקי היכא דמתן בו מים הרבה ואע"פ שרוב בני אדם שומין כן: **בָּשֶׁר כִּיבֹא דֹאֲלֵי גִנְזִי**. כוויה בגחלים ודכותה בעירובין (דף כט:) וניכצדיה וניכול וצנחנים (דף מו:) לאפוקי כצנא דלא: **בָּשֶׁר מְלִיחַ ויִינן מִגָּטוֹ**. לא חשיבי ולא ממשך: **כל זמן שהוא כשלים**. שלא עבר עליו זמן אפילת שלמים שני יינים ולילה אחד עדדין בתלחמותו הוא ולא אקרי מליח ומשמח את הלב דכתיב (דברים כז) וצנחת שלמים ואכלת שם ושמחת אללמא בר שמחה הוא אצל בשר הכי הוי מליח ומחלף טעמו בתלחו: **כל זמן שהוא סוסס**. שהוא נושך בגרון מחמת שהוא מתמחין: **הַכֹּא**. צנן סורר ומורה: **מֵאִי**. עד כמה לא קריגין מליח למיפטר בן סורר ומורה: **וּכְכֹל שֶׁהוּא לֹא מַמְשִׁיךְ**. משעבד לילה אחת מפגי טעמו ולא חשוב: **לְשֹׁלֶם שֶׁכֶּר לִרְשָׁעִים**. שממעדיגין בו צעולם הזה ומקצלין בו שכר מזוה שעושין צעולם הזה: **לֹאֲוֹנֵה**. היינו רשע שנטרד והולך לו: **לְמִרֵי נַפֵּשׁ**. לאצלים לפכומו לערייהו: **אֵל תֵּרֵא יוֹן**. כלומר אל תתן עיניך לימשך אחריי: **שִׁאֲחִירָיו דָּס**. סופו יהרג עליו: **כַּסִּיז יוֹן יִשְׁמַח לְנֹצ אֲנוּשׁ**. בש"ן דמשמע לשון שומם שמשממהו ונוטל חכמת לבו: **וּקְרִינן יִשְׁמַח**. לשון שמחה: **זִכֵּה**. כלומר אם זכה וידע להזהר בעצמו מלשמות יותר מדאי משמחו שמפקח את הלב: **פִּקְחִין**. עשאוני פקח: **אֲבִיז**. לשון זעקה בלשון ארמי כמו צי"א צי"א (לעיל דף סד:). **שִׁחִי**. זערי כמו אריד בשכיחי (תהלים נה:). **לְמִי כֹל אֵלֶּה**. למאחרים על היין: **מְרִישִׁה לְסִיפִיה**. מאין דריש ליה מרישיה לסיפיה: **מְדִרִישׁ**.

נדרש משמעותיה יפה והכי קאמר נדרש בצשמים כמו מסכה יינה (משלי ט): **וּמֵאֵין דְּרִישׁ לִיה מְסִיפִיה לִרְשִׁיּוּה מְדִרִישׁ**. נדרש משמעותו יפה והכי קאמר למי שיש לו איז ואביו ושיח דהיינו אצלים ולמי שיש לו מדנים ופזעים חנם דהיינו רשע הנלחם עם הצריות ולמי שיש לו חכלילות עינים מרוב שומנו ושקיטתו להם רחוי להיות מאחרים על היין: **י"ג ווי"ן**. לשון וי וי. ויאמר ארור כנען [גדאשית ט] לא חשיב אלא עד דידע"ט דנגמר לו עונשו של יין: **מִסּוּךְ שִׁקְלָנוּ כְּרִצְעִי**. שמנעו מלהוליד בן רציעי קללו בן רציעי שלו כוש ומזרים ופוטו וכנען [שם י:]. **אִישׁ הָאֵדָמָה** אמאי קרי ליה איש האדמה על ידי שהוכיחו הקצ"ה היה לו ללמוד מאיש האדמה דהיינו אדם הראשון שהיין קנס עליו מימה:

ע.י.

שהכל מצויין אצלה בעבירה אלא גזירת הכתוב היא יבן ולא בת: **בּוֹרְגַנִי** מאימתי חייב **»משיאכל^א** **»תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי ר' יוסי** אומר מנה בשר ולוג יין **»אכל** בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש **»אכל מעשר שני בירושלים** אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים **»(אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו)** אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה **»אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר^ב זולל וסובא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר **»אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו: גב' אמר רבי יזרא** תרטימר זה איני יודע מהו אלא מתוך שכפל ר' יוסי ביין נמצא כופל אף בבשר ונמצא תרטימר יחצי מנה **»(אמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא** **»אינו חייב עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול וישתה דכתיב** **»זולל וסובא ואמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיאכל בשר חי וישתה יין חי איני והא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו** **»אכל בשר חי ושתה יין חי אינו נעשה בן סורר ומורה אמר רבינא ויין חי מזוג ולא מזוג בשר חי בשיל ולא בשיל כבשר כיבא דאכלי גנבי רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו** **»אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה** **»תנן התם ערב תשעה באב** **»לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ותנא** **»אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מנתה בשר מליח עד כמה אמר רבי חנינא בר כהנא** **»כל זמן שהוא כשלמים ויין מגיתו עד כמה** **»כל זמן שהוא תוסם** **»(והתניא** **»(ביין תוסם אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו** **»שלשה ימים הכא מאי התם משום שומחה הוא כל זמן שהוא כשלמים נמי אית ביה שומחה הכא משום אימשוכי הוא ובכל שהוא לא מימשך ויין עד מ' יום** **»(א"ר חנן לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא'** **»תנו שכר לאובר ויין למרי נפש א"ר יצחק מאי דכתיב** **»אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם** **»רב כהנא רמי כתיב** **»תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב** **»ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו** **»דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא אמר ר' חנינא מאי דכתיב** **»למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים** **»(וגו') למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה **»מרישיה לסיפיה מדריש ומסיפיה לרישיה מדריש דריש עובר גלילאה י"ג ווי"ן א** נאמרו ביין **»יחל נח איש האדמה וישע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכבם שניהם וגו' וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן רב ושמואל חד אמר סרסו וח"א רבעו מאן דאמר סרסו מתוך שקלקלו ברביעי קללו ברביעי ומאן דאמר רבעו גמר וירא וירא כתיב הכא וירא חם אבי כנען את ערות אביו וכתיב התם **»וירא אותה שכבם בן חמור וגו' בשלמא למ"ד סרסו משום הכי קללו ברביעי אלא למ"ד רבעו מאי שנא רביעי גלטייה בהדיא **»הא והא הואי יחל נח איש האדמה וישע כרם אמר רב חסדא אמר רב עוקבא ואמרי לה מר עוקבא א"ר זכאי א"ל הקב"ה לנח נח לא היה לך ללמד מאדם הראשון שלא גרם לו אלא יין כמאן דאמר אותו אילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה דתניא **»(ר"מ אומר אותו אילן שאכל אדם הראשון ממנו גפן היה שאין************

ח"י מציג וצ"א מציג. כענין זה מפר"ת (גדכות ד' נא.) י' דברים נאמרו בכוס של צרכה וחד מניייהו חי ומקשינן האמרינן **»הכל מודים בכוס של צרכה שאין מנדיגין עליו עד שיתן לתוכו מים ומפר"ת דחי הוא מציג ולא מציג:**

י"ג ווי"ן. לא קא חשיב ויפת לפי שהוא שם: **כִּיבֹאֲלֵךְ** ברביעי. מה שלא קלל חס ענמו משום דאמר צצ"ר ר"י אומר לפי שכתב ויבצר אלהים את נח ואת בניו ואין קללה במקום צרכה לפיכך ויאמר ארור כנען: **זה**

מה שלא קלל חס ענמו משום דאמר צצ"ר ר"י אומר לפי שכתב ויבצר אלהים את נח ואת בניו ואין קללה במקום צרכה לפיכך ויאמר ארור כנען: **זה**

ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר **»אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו: גב' אמר רבי יזרא** תרטימר זה איני יודע מהו אלא מתוך שכפל ר' יוסי ביין נמצא כופל אף בבשר ונמצא תרטימר יחצי מנה **»(אמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא** **»אינו חייב עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול וישתה דכתיב** **»זולל וסובא ואמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיאכל בשר חי וישתה יין חי איני והא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו** **»אכל בשר חי ושתה יין חי אינו נעשה בן סורר ומורה אמר רבינא ויין חי מזוג ולא מזוג בשר חי בשיל ולא בשיל כבשר כיבא דאכלי גנבי רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו** **»אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה** **»תנן התם ערב תשעה באב** **»לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ותנא** **»אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מנתה בשר מליח עד כמה אמר רבי חנינא בר כהנא** **»כל זמן שהוא כשלמים ויין מגיתו עד כמה** **»כל זמן שהוא תוסם** **»(והתניא** **»(ביין תוסם אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו** **»שלשה ימים הכא מאי התם משום שומחה הוא כל זמן שהוא כשלמים נמי אית ביה שומחה הכא משום אימשוכי הוא ובכל שהוא לא מימשך ויין עד מ' יום** **»(א"ר חנן לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא'** **»תנו שכר לאובר ויין למרי נפש א"ר יצחק מאי דכתיב** **»אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם** **»רב כהנא רמי כתיב** **»תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב** **»ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו** **»דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא אמר ר' חנינא מאי דכתיב** **»למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים** **»(וגו') למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה **»מרישיה לסיפיה מדריש ומסיפיה לרישיה מדריש דריש עובר גלילאה י"ג ווי"ן א** נאמרו ביין **»יחל נח איש האדמה וישע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכבם שניהם וגו' וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:****

בראשית כו כח ויין וישמח לבב אגוש להצחיל פנים משמחן וקחם לבב אגוש יקעד: תהלים קד טו למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים: למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך: משלי כג כט-ל ויקח נח איש האדמה וישע כרם: וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה: וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ: ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכבם שניהם ויחלבו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וקרות אביהם לא ראו: וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:

בראשית כו כ-כד וירא אתה שכב בן חמור החזי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה בראשית לד ב ויקצין:

לפיכא מדריש כו'. אם באל לדרשו למקרא זה, יח לך לדרשו יפה מן כחמימתי מן ביהקין (ברכות טו.).

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין

שאין